

en bewustzijn, met hun paradox van menselijke groei en goddelijke volkomenheid, te verhelderen. Deze taak is niet minder actueel in onze tijd, nu het inzicht in de complexe eenheid van het menselijk bewustzijn is toegenomen. In dit perspectief begint schr. — na een waardevolle discussie over de wijze van vraagstelling — met, op basis van exegetische studies der laatste jaren, het Christusbeeld van de Schrift te onderzoeken (pp. 9-71). Vervolgens maakt hij een balans van het kerkelijk denken hieromtrent, vanaf de patristiek, over de middeleeuwen, de nieuwere tijd, de reacties van enige belangrijke auteurs der laatste eeuw, tot aan de uitspraken van het leergezag van onze eeuw (pp. 72-138). In aansluiting hierop is in confrontatie hiermee moeten de vernieuwende studies van een aantal katholieke Duits-, Nederlands- en Franstalige auteurs (waaronder Rahner en Schillebeeckx) begrepen worden: hun posities schetst de auteur in een 'Ausblick', waarbij hij zelf enkele inspirerende elementen ten dienste van verder onderzoek voorlegt (pp. 139-160). Zoals de hele Questions-disputataereeks, richt ook dit werk zich tot theologisch geschoolde lezers. Dezen vinden er een helder overzicht en een moedige en toch rustige benadering van de betreffende problematiek.

C. Traets

Jacques Dournes, m.e.p.

L'Offrande des peuples

(Coll. Jeunesse de la liturgie), Ed. du Cerf, Paris, 1967, 288 pp., FF. 19,30.

J. Dournes, geboren in 1922, missionaris in Vietnam, maakte naam met de publikatie van *Dieu aime les païens* (1963) en *Le Père m'a envoyé, réflexions à partir d'une situation missionnaire* (1965). Het boek dat we hier bespreken komt dit veelzijdig, vernieuwend en voor analoge missiesituaties inspirerend werk verrijken. Het thema: het verband tussen liturgie en missie. De boodschap schiet niet alleen wortel door het woord, maar nog meer door actieve participatie. Vandaar de aandacht voor het aanknopingspunt van de verkondiging: de rituele, symbolische en gebarentaal van het volk; m.a.w. de auteur snijdt hier het probleem aan van de Godsontmoeting in een volk met eigen denkpatronen, uitdrukkingwijzen, cultuurverschijnselen enz. die uiteraard verschillen van de westerse beschaving waarmee de boodschap nog steeds vervlochten is en waaruit ze bevrijd moet worden, om, in een

nieuwe fase van haar geschiedenis, aan een voor haar nieuwe cultuur een complementaire uitdrukking te ontleenen. De auteur bouwt geen theorieën op, maar geeft allereerste ervaringen, reflecties, experimenten enz. weer als vrucht van een etnografisch, antropologisch en theologisch research-werk.

A. van der Beken

PSYCHOLOGIE

Leon Salzman

Van Freud tot nu

Recente ontwikkelingen in de psychoanalyse

Van Loghum-Slaterus, Arnhem, 1967, 284 pp., f 15.—.

Dit boek brengt een goede en duidelijke uiteenzetting van de ontwikkeling die de psychoanalyse doormaakte na Freud. Vanzelfsprekend geeft dit aanleiding tot een kritische evaluatie van Freuds hoofdstellingen. Problemen als het doodsinstinct, de universaliteit van de libido, de penisnijding, de homoseksualiteit worden niet slechts in hun juiste verhouding gezien in de leer van Freud, maar bovendien aangevuld door de inzichten van Horney, Sullivan, Rado, Robbins, Ferenczi, Fromm e.a. De 'Ich'- en existentiële psychologie worden steeds verhelderend in de discussie betrokken. Daarmee worden heel wat eenzijdigheden van Freud in een juister daglicht gesteld. Natuurlijk blijft dit werk louter psychoanalytisch, zodat de biochemicus, de experimentele psycholoog en de psychiater wel eens de wenkbrauwen zullen fronsen bij sommige psychoanalytische naïviteiten. Vermelden we nog dat zojuist een nieuwe druk (de elfde) van de vertaling van Freuds *Inleiding tot de psychoanalyse* verscheen, uitgegeven door de Wereldbibliotheek (Antwerpen).

H. Somers

E. Fromm

Dromen, sprookjes, mythen *Inleiding tot het verstaan van een vergeten taal*

Bijleveld, Utrecht, 1967, 176 pp., f 8,90.

Vertaling van *The Forgotten Language*, waarvan de eerste editie verscheen in 1951. Het boek handelt vooral over de betekenis van de dromen, waarbij de auteur uitvoerig

ingaat op de theorie van S. Freud, een breed overzicht geeft van droominterpretatie in het verleden en tenslotte zijn persoonlijke opvattingen toelicht aan meerdere voorbeelden. Het laatste hoofdstuk, over de symboliek in mythe, sprookje, ritueel en roman, toont aan dat er overeenkomst is tussen de symboliek op deze terreinen die in de droom. Door heel het werk heen vindt men de opvattingen van de auteur over de van gezag afhankelijke mens en de tot vrijheid gerijpte persoon terug, die uit zijn andere werken bekend zijn. Dit is een zeer verzorgde uitgave van een boek, dat het psychologisch denken echt verrijkt.

J. Kijm

Dr. A. Vossen

Zichzelf worden in menselijke relatie *Een ontwikkelingspsychologische studie van de Rogeriaanse grondhouding en haar verwerkelijking in psychotherapie, onderwijs en bedrijfsleiding*

De Toorts, Haarlem, 1967, 366 pp..

De auteur van dit boek is psycholoog-directeur van het Paedologisch Instituut te Nijmegen. De ervaringen die in zijn boek zijn verwerkt, werden voor een belangrijk deel in dit instituut opgedaan. Het eerste deel van deze uitvoerige studie vormde de inhoud van een dissertatie. Steunend op het werk van C. Rogers streefde de auteur er naar in verschillende soorten van relaties, die zijn opgesomd in de ondertitel, een contact te verwerklijken waarin de partner ruimte kreeg om meer zichzelf te worden. Deze ervaringen zijn beschreven en geanalyseerd met behulp van een schema der ontwikkeling, waarin veel bijdragen tot de ontwikkelingspsychologie zijn gesynthetiseerd. Het boek is inspirerend omdat de schrijver zo duidelijk laat blijken, dat hij spreekt vanuit eigen ervaringen en omdat hij ook de weg beschrijft die hij heeft moeten volgen om tot zijn inzichten te geraken. Deze binding aan concrete ervaringen houdt natuurlijk ook een beperking in; met name wat gezegd is over ervaringen in onderwijs en bedrijfsleiding vraagt voorzichtige transpositie om in andere verhoudingen gebruikt te kunnen worden. Dit boek verdient belangstelling van velen en het is ook geschreven, dat het zonder veel specialistische kennis verstaan kan worden.

J. Kijm

Dr. J. de Wit

Balans en perspectief

J. Wolters, Groningen, 1967, 23 pp., f 2,25.

Tekst van de rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van gewoon hoogleraar in de ontwikkelingspsychologie, de paedologie en de speciale paedagogiek, aan de V.U. te Amsterdam. Er wordt een overzicht gegeven van vraagstukken betreffende diagnostiek en behandeling van kinderen met afwijkend gedrag. De auteur wijst op een verschuiving naar grotere differentiatie in behandelingsmethoden en op de tendens om de beïnvloeding op een zo concreet mogelijk niveau te doen verlopen.

J. Kijm

LITERATUUR

C. Buddingh' en K. Schippers *128 vel schrijfpapier*

Querido, Amsterdam, 1967, 128 pp., f 6,90.

Buddingh' is de dichter van een aantal onafhankelijke verzen, die willen bewijzen dat men poëzie aantreft in de meest alledaagse dingen, en dat de taal van het gedicht in niets hoeft te verschillen van bv. het op straat opgevangen gesprek. Hij brengt in praktijk wat Vroman in 'Over de dichtkunst' verzekert: „Geloof me, iedereen kan dichten, / er staan verzen in de krant...”. Schippers is met J. Bernlef redacteur van het tijdschrift 'Barbarer', dat al sinds jaren teksten verzamelt van her en der, ten bewijze van het feit dat het kook- en telefoonboek zo goed als het conservenblikje en de inhoud van mijn broekzak poëzie bevatten. Geen onprogrammatisch uitgangspunt dus. Beiden hebben nu een boek samengesteld, dat niet meer wil zijn dan de 128 vel papier dat het bevat. Dat betekent, dat het net zo goed korter of ook tot in het oneindige te verlengen kan zijn, en dat is waarschijnlijk precies wat de samenstellers bedoelen. Na lezing wordt het eerste ding waar mijn oog op valt, een gedicht, en zo gaat het met alle volgende zichtbare zaken, invallen en woorden — behalve dan alles wat anders is, dieper gaat, zo u wilt, dan de bezigheden en waarnemingen uit het alledaagse leven. Het selectieprincipe waarmee de teksten uit dit boek zijn gekozen, is niet uitgegaan van het feit dat zij een bepaalde pointe bezitten, maar eerder dat zij die niet hebben, dat ze, zoals de flap vermeldt, 'ver-

Streven, 21e jaargang. Voortzetting van Studiën, 97e jaargang
Streven, Vlaanderen, 35e jaargang

Hoofredactie

F. Van Bladel S.J., Frankrijklei 91, Antwerpen. Tel. (03) 312011 of 328828
G. J. Adriaansen S.J., Valeriusplein 20^{II}, Amsterdam

Administratie

Frankrijklei 91, Antwerpen. Tel. (03) 312013 of 312011
Postch. Streven 884.67, Antwerpen

Abonnementen

Voor België 330 Fr. (175 Fr. voor het halfjaar).
Buitenland: 350 Fr. (200 Fr. voor het halfjaar);
te storten op P.C.R. 884.67, *Streven - Antwerpen*.
Afzonderlijke nummers: 35 Fr.

Nadruk van artikelen uit dit nummer zonder verlof van de redactie is verboden

- 635 Verandering als theologisch probleem / H. Berkhof
644 Van federaliseringsproces naar federatie / Lode Claes
650 Enquête onder alle priesters, diakens en subdiakens / G. Adriaansen
653 Onze verantwoordelijkheid voor de toekomst / A. Thiadens
661 Het beschadigde kunstwerk / Geert Bekaert
667 Hart voor hart / D. Longmore en M. Ross-MacDonald
672 De aandacht voor de mens in de huidige Sovjetliteratuur II /
M. Lathouwers
686 Wolkers' 'Horrible Tango' / Leo Geerts
695 Het nieuwe gezicht van de Nederlandse Spoorwegen / Paul Mertz
700 Brecht-dialogoog / Jo Van Osselt
707 Politiek Overzicht: Nederland: Partij-politieke onduidelijkheid / J. Oomes

Forum

- 712 Newman-bibliografie 1967 / Zeno O.F.M.Cap.
713 Nieuws in de Nederlandse literatuur / J. Groot
715 Boekbespreking

streven

Eenentwintigste jaargang, deel 2, no. 7 - 12, april - september 1968

SYSTEMATISCHE INHOUDSOPGAVE

ARTIKELN

Godsdienst

- Verandering als theologisch probleem, *H. Berkhof* 635
Onthellenisering?, *H. Robbers* 742
Mens en heil in het hindoeïsme, *J. Bayart* 770
Een manco van onze theologie, *M. Jeuken* 780
Ziet de jonge mens wat in het ambt?, *E. Kimman* 784
Eucharistie: een wijze van eten, *J. Weijtjens* 879
Uppsala 68: verwachtingen, *J. Fruytier* 947
De troef van de Wereldraad van Kerken, *A. van Weers* 955
Christenen en de revolutie, *G. Martinez Arona* 963
Hoe spreekt men 'religieus?', *Frans Theunis* 1021
De leken en de vernieuwing van de Kerk in Vlaanderen, *J. Kerkhofs* 1066
Harttransplantaties: probleem van menselijkheid, *C. Sporcken* 1095

Sociologie en Economie

- Enquête onder alle priesters, diakens en subdiakens, *G. Adriaansen* 650
De nieuwe industriële maatschappij, *Pierre Antoine* 972
De problemen van de Nederlandse mijnstreek, *H. Hoefnagels* 981
Massacultuur: interview met Edgar Morin, *W. van Dijk en E. De Kuyper* 1014
Universiteit en bedrijfsleven, *P. van Boven* 1058
Het vergelijk der rassen I, *Th. de Jong* 1076
De structuur van ons belastingstelsel, *D. Brill* 1089
Massacultuur II: interview met Umberto Eco, *Annie Declercq, W. van Dijk, E. De Kuyper* 1128

Wetenschap

- Onze verantwoordelijkheid voor de toekomst, *A. Thiadens* 653
Hart voor hart, *D. Longmore en M. Ross-MacDonald* 677

Politiek

- Van federaliseringsproces naar federatie, *Lode Claes* 644
De eerste week van april 1968, *H. Tromp* 739
De moord op Biafra, *Pierre Chauleur* 751
Geweldloosheid en Black Power, *Martin Luther King* 760
Tsjechische studenten luchten hun hart, *Peter Hebblethwaite* 843
De verschuiving in de Belgische politieke verhoudingen, *B. De Clerq* 851
Pragmatische federalisering in België, *Rigo De Nolf* 858
Nigeria's politieke crisis in perspectief, *Etim Udoh* 1005
Politiek Overzicht België, *H. de Bruyne* 807, 922, 1032
Politiek Overzicht Internationaal en Nederland, *J. Oomes* 707, 803, 918, 1028, 1137

